

Nr.766.388

KORT VERSLAG VAN DE BIJeenKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN DE ELF
GROOTSTE POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP 1 OKTOBER 1964 te 's-GRA-
VENHAGE

=====

Aanwezig zijn de heren:

Van de politieverbindingen:

- Arnhem
- Groningen
- Rotterdam
- 's-Gravenhage
- Nijmegen
- Amsterdam
- Rotterdam
- Groningen
- Arnhem
- Arnhem
- Rotterdam
- Enschede
- Groningen
- Tilburg
- Eindhoven
- Eindhoven
- Utrecht
- Haarlem

Van de BVD:

alsmede Mr. P.G.H. van Doeveren,

, de vergadering openend, deelt mede, dat Mr. SINNINGHE DAMSTÉ wegens verblijf buitenslands ditmaal verhinderd is de vergadering te presideren. Hij heet in het bijzonder welkom de heer , toekomstig chef van de Inlichtingendienst van de gemeentepolitie Rotterdam, die de I.D.-vergadering voor het eerst bijwoont.

Vervolgens leidt de voorzitter de beide inleiders in, die aan de hand van grafieken een overzicht zullen geven van in Nederland verblijvende geregistreeerde en niet geregistreeerde vreemdelingen afkomstig van landen behorende tot het sovjetblok en van enige andere nationaliteiten. Zij zullen daarin mede het vraagstuk van de buitenlandse werknemers hier te lande betrekken.

zal zich in zijn inleiding hoofdzakelijk bepalen tot de categorieën Russen, onderdanen satellietlanden, Chinezen en Joegoslaviërs. De heer zal de hier te lande verblijvende Surinamers, Spanjaarden en Italianen aan een bespreking onderwerpen.

vangt aan met het opsommen van enige gegevens omtrent de hier te lande verblijfhoudende Russen. De Russische Ambassade en het Russische consulaat te 's-Gravenhage tellen in totaal ongeveer 30 man. De militaire vertegenwoordiging ter Ambassade is 4 man sterk. Daarnaast is er nog een vertegenwoordiger van het persbureau Tass. Te Amsterdam is een Sovjet-Russische handelsvertegenwoordiging met + 30 man personeel gevestigd. Tot deze instantie behoren tevens de vertegenwoordigingen van Sovexportfilm en Intourist. Daarnaast is er nog een vertegenwoordiger van de Luchtvaartmaatschappij Aeroflot.

Te 's-Gravenhage zijn 13 en te Amsterdam 2 personeelsleden met een diplomatieke status. De overigen zijn houders van zgn. dienstpaspoorten. Zij allen bezitten legitimatiebewijzen, hetgeen tevens inhoudt, dat zij een beperkte bewegingsvrijheid hebben, t.w. in Zuid-Holland, Noord-Holland tot het Noordzeekanaal en in de provincie Utrecht tot het Amsterdam-Rijnkanaal. Willen zij buiten deze zône reizen, dan dient daarvan 48 uur tevoren kennis te worden gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat de BVD en de betrokken P.G.'s terzake inlicht. Afhankelijk van de aard van de reis wordt voor het observeren van de bewegingen de hulp ingeroepen van de lokale politiekorpsen. Dit zal als regel gebeuren als niet bekend is of er bezoeken worden afgelegd of ander persoonlijk contact zal plaatsvinden.

Wordt dezerzijds echter activiteit "en route" verwacht, dan wordt getracht deze zelf waar te nemen. Wanneer de militaire vertegenwoordigers zich buiten de zône begeven, moeten zij op overeenkomstige wijze hun (Nederlandse) "opposite numbers" i.c. de Militaire Inlichtingendienst hiervan kennis geven. Vrijwel steeds volgt dan een MID-escorte-actie. De BVD ontvangt een terzake opgemaakt copierapport.

Uit de genoemde cijfers blijkt, dat de bezetting van de Sovjet-vertegenwoordiging zeer groot is, vooral in vergelijking met die van de Nederlandse Ambassade te Moskou, nl. 8 man en enige - dus "uitgezochte" - Sovjetrussische administratieve krachten. De personeelssterkte van de R.A. is evenwel sedert 1956 niet groter geworden (numerus clausus).

Naast de + 65 hiervoren genoemde voor 3 jaar of langer hier te lande geaccrediteerde vertegenwoordigers dient rekening gehouden te worden met een steeds toenemend aantal ons land bezoekende Sovjet-delegaties op allerlei - meestal wetenschappelijk - gebied, toeristengroepen, studentenvertegenwoordigingen etc. Voorts zijn in ons land zgn. Sovjet-experts/toezichhouders, die bij bepaalde bedrijven zijn gestationeerd i.v.m. voor de Sovjetunie uit te voeren orders (scheepswerven, staatsmijnen etc.).

Voor al deze tijdelijke bezoekers geldt dat zij - niet in het bezit van een legitimatiebewijs van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijnde - zich vrijelijk door het land kunnen bewegen.

Het aantal inlichtingenofficieren zowel van de militaire als van de civiele spionagedienst, dat zich onder dekmantel van Sovjet-vertegenwoordiger in ons land bevindt, bedraagt, zoals werd vernomen uit verklaringen van defectors + 40 %; zij het dan ook dat dezerzijds meestal slechts 25 % wordt onderkend. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de overkomst van inlichtingenofficieren onder dekmantel van delegatielid.

Het aantal hier te lande wonende houders van Sovjetrussische paspoorten, is blijkens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek klein, nl. 144. Het aantal staatlozen van Russische origine, inclusief die afkomstig uit Estland, Litaue en Letland, bedraagt 457.

Daarnaast bestaat het probleem van de Nederlands/Russische huwelijken. Het gaat hier om + 2400 van origine Sovjetrussische vrouwen die door hun huwelijk met een Nederlander, Nederlandse zijn geworden, doch volgens de Sovjetrussische wetgeving de Sovjetrussische nationaliteit blijven behouden. Tot 1955 bestond er van de zijde van de S.U. en dus ook van de zijde van haar vertegenwoordiging voor hen generlei belangstelling. In 1955 werd ter Ambassade deze vrouwen aangeraden zich blijvend met hun Nederlandse echtgenoten in de Sovjetunie te vestigen. De reiskosten werden door de Ambassade vergoed. Een groot aantal gezinnen keerde gedesillusioneerd en met behulp van de Nederlandse vertegenwoordiging in Moskou naar Nederland terug.

De Sovjetregering staat nu familiebezoek toe, echter eerst dan wanneer door de "Sovjetrussische" vrouw een Sovjetpaspoort is aangevraagd. Uiteraard verkrijgt het Sovjetconsulaat door de door haar verstrekte informatie bij de aanvraag van het paspoort een uitstekend inzicht in haar familie-omstandigheden in Nederland (b.v. werkring echtgenoot, van diens ouders etc.). Het is bekend dat onder bezoekers van deze categorie aan de Sovjetunie recruterings hebben plaatsgevonden.

De Russische diplomatieke vertegenwoordiging poogt d.m.v. speciaal georganiseerde feestavonden, b.v. de herdenking van de oktoberrevolutie, 1-mei-dag etc. en ook wel door het houden van periodieke samenkomsten ten huize van deze vrouwen, propaganda te maken en het maken van reizen naar de S.U. te stimuleren. Het apparaat van de Russische Veiligheidsdienst, dat deze bezoeken aan Rusland contrôleert, is van zeer grote omvang.

De hier te lande verblijvende onderdanen van Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije, Joegoslavië, Roemenië, Bulgarije en Albanië, zo vervolgt de heer _____, kunnen worden ondergebracht in 3 groepen t.w.:

- I. Kolonie; hiermede worden bedoeld de hier te lande blijvend gevestigde personen. Het merendeel is het regime van het geboorteland niet gunstig gezind.
- II. Officiële vertegenwoordigingen; dus de Ambassades, Legaties, Handelsmissies, transportmaatschappijen, informatiebureaus voor toerisme.
- III. Reizigers;
 - a) Ambtenaren op dienstreis, waaronder koeriers.
 - b) Personen met een reisdoel liggende in het vlak van wetenschap, cultuur en sport.
 - c) Familiebezoekers en toeristen.
 - d) Binnenschippers (alleen Polen)

Voor wat betreft de kolonies is de Poolse, naar een opgave van het Ministerie van Justitie in 1963, met ca 2800 man de grootste. Voor de BVD zijn evenwel ook de ex-Polen en aangehuwden interessant. Het aantal Polen wordt dan ca 6000. Zij zijn georganiseerd in tal van verenigingen, waarvan er één onvoorwaardelijk achter het regime staat, nl. de Bond van Polen in Heerlerheide, met een ledental van 50 à 60 man. De voorzitter _____ wordt bezoldigd door de Poolse Ambassade.

Voor de BVD zijn voorts van belang ca 1000 Tsjechoslowaken. Er bestaan verschillende verenigingen, die echter weinig actief zijn. De Hongaren (ca 5500) zijn te verdelen in imigranten en vluchtelingen uit 1956. De bestaande verenigingen zijn eveneens weinig actief.

Het aantal Joegoslaviërs bedraagt enige honderden van vóór 1940 en circa 500 die in de jaren 1961-1962 als mijnwerker zijn tewerk gesteld.

De heer _____ vestigt vervolgens nog speciaal de aandacht op het toenemende reizigersverkeer, in verband met de ruimere opvattingen van de A.I.J.G.-regeringen, de belangstelling voor uitwisseling van wetenschapsmensen, kunstenaars en sportlieden, alsmede ter bevordering van het toerisme.

De gemeenschap van de Overzee-Chinezen in Nederland, bedraagt globaal 1700 zielen, waarvan ongeveer 1000 in China geboren en getogen Chinezen en 700 vrouwen en kinderen met Chinese nationaliteit, verkregen door huwelijk en geboorte. Daarnaast verblijven hier te lande nog een 600-tal zgn. Hong Kong-Chinezen, die de Britse nationaliteit beritten.

De Chinese kolonie vormt een heterogene groep met onderlinge verschillen in taal, gewoonten etc. Een deel hiervan was oorspronkelijk zeeman. In de dertiger jaren voorzagen zij in hun onderhoud door een bescheiden handel (pindachinezen). De meesten hiervan namen na de oorlog het restaurantbedrijf ter hand. Het aantal Chinese eethuizen in ons land bedraagt thans ongeveer 250 en breidt zich voortdurend uit.

De illegale binnenkomst van Chinezen is een bekend verschijnsel. De sinds 1955 hier te lande aanwezige diplomatieke vertegenwoordiging van de Volksrepubliek China telt thans 5 diplomaten en 15 ambtenaren. Men is doende om de Chinese kolonie te bundelen. In feite heeft de Chinese vertegenwoordiging voor de categorie onontwikkelde Chinezen weinig interesse. Vanaf het begin van haar vestiging koesterde de Chinese diplomatieke vertegenwoordiging meer belangstelling voor de Indo-Chinese studenten in Nederland. Men zag zelfs kans uit dit milieu er enigen te recrutereren voor conspiratieve doeleinden.

Resumerende stelt , dat de Chinese Volksrepubliek zich ontwikkelt tot een tegenstander die niet mag worden onderschat.

Met betrekking tot de Oost Duitsers wijst op het feit, dat de DDR niet door de Nederlandse regering is erkend. Er zijn dus géén diplomatieke betrekkingen. Het handelsverkeer wordt enerzijds behartigd door te Amsterdam gevestigde "Vertretung der Kammer für Aussenhandel der DDR in den Niederlanden" en anderzijds door de "Nederlandse Kamer van Koophandel voor Duitsland".

Oost Duitsers, die naar Nederland reizen, moeten voor de toelating voorzien zijn van een Temporary Travel Document (TTD), naast een geldig visum. De visumaanvragen bedroegen in 1960 ± 840 stuks, in 1963 ± 1450. Het TTD wordt door de Allied Travel Board in West Berlijn verstrekt. Op het bezit van een TTD wordt van Nederlandse zijde (Ministeries van Justitie en van Buitenlandse Zaken) steeds streng gelet.

Het aantal Duitsers in Nederland wonende is slechts bij benadering te schatten; het belooft vermoedelijk 26.000. Hieronder zijn uiteraard vele - van origine - Oost Duitsers, b.v. in vroeger jaren uit de DDR gevluchte lieden, die in West-Duitsland geldige Westduitse papieren hebben verkregen en daarmee - uiteraard zonder visum - ons land kunnen binnenkomen. Onderscheid tussen West Duitsers en van origine Oost Duitsers is in de praktijk niet of nauwelijks mogelijk. Voorheen werd aan de vluchtelingen een Westduits paspoort met een geldigheidsduur van b.v. 1 jaar verstrekt. Tegenwoordig is dit niet meer het geval en is de geldigheidsduur in alle gevallen 5 jaar.

De heer roept de medewerking van de politie in voor het signaleren van Oostduitsers die nog bindingen met Oostduitsland hebben en/of voor een inlichtingendienst belangrijke of interessante posities aldaar hebben bekleed en b.v. door hun gedrag opvallen door o.a. beveiligde bedrijven in Nederland te bezoeken etc. Contrôle op Duitse toeristen zal uiteraard niet of bijna niet mogelijk blijken.

Tenslotte vestigt de heer de aandacht op het grote aantal Nederlanders dat de DDR bezoekt. Naar schatting bezoeken + 6000 Nederlanders Berlijn, waarvan vermoedelijk + 3000 Oost-Berlijn en het overige gebied van de DDR binnentrekken.

Belangrijke indicaties voor het onderkennen van ongewenste activiteiten van DDR-bezoekers zijn o.a. een reeds bestaande verdenking van familie of andere nauwe relaties in de DDR woonachtig, afkomst of vroeger verblijf in de DDR, het hebben van een voor een inlichtingendienst interessant beroep, paspoortvermissing na eerste reizen, een zwak moreel etc

De heer neemt vervolgens het woord en vangt aan met een beschouwing over de in Nederland wonende Surinamers.

Staatkundig gezien zijn de Surinamers Nederlanders. Zij reizen derhalve vrij in en uit en zijn niet meldingsplichtig. Dat maakt het moeilijk de omvang van de de Surinaamse kolonie in ons land te peilen. Een schatting bedraagt 9000 zielen, daaronder zijn 3000 studerende, van wie er 800 aan een universiteit of Hogeschool zijn ingeschreven.

Voor de BVD zijn de extremistisch politieke stromingen en de (extrem) nationalistische tendenzen onder de Surinamers hier te lande slechts indirect van belang. Wel is belangrijk te weten of er van Surinaamse zijde verbindingen met het Nederlandse communisme bestaan. De eerste groep Surinaamse arbeiders, werkzaam bij de Amsterdamse Dok- en Scheepsbouwmaatschappij, ADM, kwam toentertijd in financiële moeilijkheden. Zij stichtten de groep "Sranang Krioro". De CPN deed een aanbod de uitgave van een gelijknamig periodiek voor haar rekening te nemen. Dit wees men af en één van de leiders van de groep, werd al speedig onderkend als fellow-traveller en uit de groep gestoten (1958). In 1963 slaagde de CPN erin de kopy van dit blad te verzorgen. De Surinamer zorgt ervoor dat het van tijd tot tijd verschijnt.

De "Sranang Krioro" verkeert momenteel in moeilijkheden. De meeste leden zijn als colporteurs voor abonnementenwerving van familie-weekbladen naar Westduitsland vertrokken. Eind 1963 richtte te Paramaribo de R.A.S. (Revolutionaire Arbeidersbeweging Suriname) op; een beweging, die zich zal bezighouden met de belangen van het werkende volk in Suriname. Teruggekeerd in Nederland stichtte hij de weinig levensvatbare afdeling Amsterdam van de R.A.S.

Ten aanzien van de Spanjaarden hier te lande, merkt de heer op, dat de Spaanse communistische partij in de illegaliteit leeft. Tegen deze achtergrond moet men ook de communistische activiteit onder Spaanse arbeidskrachten in Nederland zien.

Door de CPN werd sinds 1962, ten tijde van de grote Spaanse stakingen, de partijbestuurder Max Meijer als propagandist voor een solidariteitsactie aangewezen. Het is gebleken dat Max Meijer later in verbinding heeft gestaan met enige vertegenwoordigers van de CP-Spanje. Of er ook vertrouwelingen door de CP-Spanje zelf als arbeider naar Nederland zijn gezonden is een interessante vraag.

De Spaanse arbeiders tonen weinig bereidheid met de communisten in zee te gaan. Zij zijn o.m. bevreesd dan onmiddellijk naar Spanje te worden teruggestuurd. Zowel te Amsterdam, Rotterdam als in Twente vinden (huiskamer) bijeenkomsten plaats, veelal onder leiding van Max Meijer, die destijds in Twente krachtig gesteund werd door de Spanjaard . Voor propaganda met blaadjes (Mundo Obrero-CP-Spanje, Lucha Obrero-vakbond en La Voz del Campo-vakbond) worden Nederlandse communisten gebruikt. Sinds ruim een jaar verschijnt het blad "Libertad", dat in Brussel wordt gedrukt.

Tenslotte onderwerpt de heer de Italiaanse werknemers hier te lande aan een beschouwing. De Italiaanse communistische partij heeft zich altijd veel soepeler opgesteld dan de andere partijen. De PCI steunt en helpt de werkers in den vreemde o.a. door rechtskundige bureaus van de partij in diverse Europese landen, welke bureaus subsidie ontvangen van de Italiaanse regering.

In Nederland is de belangstelling van de Italiaanse arbeiders voor het communisme nihil, alhoewel enige pogingen daartoe van Italiaanse zijde werden ondernomen. Ook met betrekking tot de verspreiding van het partijblad "La Voce" is geen enkel succes geboekt. Het aantal Italiaanse werknemers hier te lande bedraagt ongeveer 6700.

Discussie

Op de desbetreffende vraag van de heer antwoordt , dat de Oostduitse inlichtingendienst ten dele wordt gedirigeerd door de Sovjet-Russische dienst. Nederlanders kunnen via West-Berlijn gemakkelijk naar Oost-Berlijn gaan. West-Berlijn kunnen ze bereiken per trein en per auto, dan wel per vliegtuig via Tegel of een W-Duitse Luchthaven, b.v. Düsseldorf, Hamburg etc. Oost Duitsers krijgen reis-papieren in West-Duitsland. Vroeger hadden de aan de Oost Duitsers verstrekte paspoorten een kortere geldigheidsduur (één jaar in plaats van vijf jaar). Thans is deze periode voor alle paspoorten gelijk.

Op de vraag van de heer antwoordt , dat het zgn. Generaal Pardon geen succes is geworden. Er hebben zich 22 Chinezen gemeld, van wie niet altijd aantoonbaar is, dat het hier vluchtelingen betreft.

Ten aanzien van het beïnvloeden door communisten van Grieken hier te lande, zo antwoordt de heer de heer , moet geconstateerd worden, dat geen CPN-er in staat is met Grieken contact te onderhouden, vanwege de taalbarrière.

De heren en menen, naar aanleiding van een terzake gedane opmerking, dat voorzichtigheid is geboden met het verstrekken van informatie over een vreemdeling aan zijn landsregering. Men denke aan vragen van Spaanse zijde. Opgave van lidmaatschap NVV van een Spanjaard kan voor de betrokkene als hij in zijn land is teruggekeerd mogelijk ernstige gevolgen hebben.

De heer vestigt er de aandacht op, dat de Spaanse arbeiders weinig of niets van doen willen hebben met de onder hen verspreide bladen. De heer beaamt dit en zegt dat de Spanjaarden zeer voorzichtig zijn en blijkbaar de Franco-politie vrezen.

Met betrekking tot een door de heer geconstateerde vermindering in de samenwerking tussen de ID Eindhoven en de BVD, zegde de heer hem toe bij een persoonlijk bezoek deze aangelegenheid te zullen bespreken. Terzake het in stand houden van goede betrekkingen tussen de politieverbindingen en de BVD heeft het Hoofd van de BVD zijn standpunt niet gewijzigd. Integendeel, zijn houding is veranderd steeds gericht op verbetering van de verhoudingen, aldus de heer van de .

De heer antwoordt op een desbetreffende in het algemeen gestelde vraag van , dat voor een van de volgende vergaderingen een onderwerp van bespreking zou kunnen zijn "De strijd om de leiding van de partij".

In overleg met de aanwezigen stelt Jhr. de SAVORNIN LOHMAN de datum van de volgende vergadering vast op donderdag 17 december 1964. Er zullen alsdan een tweetal onderwerpen ter sprake worden gebracht, n.l. een inleiding te verzorgen door Drs. P. GERBRANDS over het optreden van de Russische inlichtingendiensten in het Oost-Westverkeer en in aansluiting daarop de heer W.G. VISSER over een recent spionagegeval.